ΓΕΡΑΚΙ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΧΑΙΕΣ ΑΓΝΥΘΕΣ
ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ
ΥΦΑΝΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΫΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

ΥΦΑΙΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

GERAKI LAKONIA, GREECE WEAVING THE HISTORY

FROM THE ANCIENT AGNYTHES TO THE
TRADITIONAL WEAVING ART AND THE
INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE

ΓΕΡΑΚΙΤΙΚΑ ΚΙΛΙΜΙΑ

Τα γερακίτικα κιλίμια είναι χειροποίητοι τάπητες που υφαίνονται σε όρθιο ξύλινο αργαλειό. Αποτελούνται από πολύχρωμα μάλλινα νήματα, που δημιουργούν τον πολύπλοκο φυτικό ή γεωμετρικό διάκοσμο, και από βαμβακερό στημόνι. Τα κιλίμια υφαίνονται σε ποικίλες διαστάσεις και είναι μονοκόμματα. Τα σχέδια των κιλιμιών αλλάζουν ανά τους αιώνες. Στα παλαιότερα επικρατεί το «δέντρο της ζωής», το σχέδιο του «ήλιου» και άλλος φυτικός και ζωικός διάκοσμος με σχηματοποιημένα λουλούδια, πουλιά και ανθρώπινες μορφές όπως ο τσολιάς την περίοδο του 19ου αιώνα και με περίτεχνα πλεγμένα κρόσσια. Τα θέματα του «δέντρου της ζωής» και του «κόκορα» πιθανόν να συνδέονται με τον γάμο και τη γονιμότητα.

Τον 20ό αιώνα τα σχέδια των κιλιμιών αλλάζουν, επηρεασμένα από βιβλία ελληνικής λαϊκής τέχνης και από σχέδια κεντημάτων, τα οποία προσαρμόζονται ανάλογα με τις προτιμήσεις των πελατών αλλά και των υφαντριών. Δημοφιλή σχέδια είναι το «πλακάκι», η «μαργαρίτα», το «βυζαντινό» , η «καλλιγραφία» κ.ά.

Στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα η βιοτεχνία «Καλαμαρά» στην Σπάρτη ώθησε την υφαντική κιλιμιών σε επαγγελματική δραστηριότητα, παράγοντας μάλλινα νήματα από τα κοπάδια της περιοχής. Το 1988, με την παρότρυνση φορέων της Διεύθυνσης Γεωργίας και της Γ.Γ. Ισότητας, ιδρύθηκε ο γυναικείος αγροτικός συνεταιρισμός οικοτεχνίας-χειροτεχνίας «Η Εργάνη» με αντικείμενο την ύφανση κιλιμιών κατά παραγγελία.

GERAKI KILIM RUGS

The woven kilims of Geraki are handmade carpets woven on an upright wooden loom. They are made of colorful woolen threads, which create the complex floral or geometric decoration, and of cotton warp. Kilims are woven in a variety of dimensions and are in one piece. Kilim designs change over the centuries. In the older ones, the designs that prevail are the “tree of life”, the “sun” and other plant and animal decoration with shaped flowers, birds and human figures, such as the “tsolias” in the period of the 19th century, along with elaborately braided fringes. The “tree of life” and the “rooster” themes are likely to be associated with marriage and fertility.

In the 20th century the designs of kilims change, influenced by Greek folk art books and embroidery designs, which are adapted according to the preferences of the customers and the weavers. Popular designs are the "tile", the "daisy", the "Byzantine", the “calligraphy” etc.

In the second half of the 20th century the "Kalamara" craft industry in Sparta turned kilim weaving into a professional activity, producing woolen threads from the flocks of the area. In 1988, at the urging of the bodies of the Directorate of Agriculture and G.S. of Equality, the women's agricultural cooperative "Ergani" was founded, aiming at weaving kilims to order.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΓΕΡΑΚΙΤΙΚΩΝ ΚΙΛΙΜΙΩΝ
CHARACTERISTIC PATTERNS OF GERAKI KILIMS

Δέντρο της Ζωής
Tree of life

Ήλιος
Sun

Πλακάκι
Tile

Βυζαντινό
Byzantine

Μαργαρίτα
Daisy

Καλλιγραφία
Calligraphy

ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ

Η υφαντική Γερακίου βραβεύτηκε:

- **στην Διεθνή Έκθεση Βιέννης το 1873**
- **στην Εθνική Γενική Έκθεση Αθηνών το 1888**
- **στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης το 1968**

AWARDS

Weaving art of Geraki was awarded at:

- the International Exhibition of Vienna in 1873
- the National General Exhibition of Athens in 1888
- the International Exhibition of Thessaloniki in 1968

Βραβείο Έκθεσης Βιέννης
Vienna Exhibition award

Βραβείο Έκθεσης Θεσσαλονίκης
Thessaloniki Exhibition award

Φωτο: Πολιτιστικός Σύλλογος Γερονθρών Photo by: Cultural Society of Geronthron

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΥΦΑΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Το Γεράκι κατοικείται ανελλιπώς από την Ύστερη Νεολιθική περίοδο (4400 - 3000 π.Χ.) μέχρι σήμερα. Από την αρχαιότητα υπήρχε έντονη υφαντική δραστηριότητα. Τεκμήρια αποτελούν οι πήλινες αγνύθες του κάθετου αργαλειού με βάρη, η επιτύμβια στήλη νέου και οι εντοιχισμένες μαρμάρινες στήλες με το Έδικτο του Διοκλητιανού στον ναό του Ιωάννη του Χρυσόστομου, όπου αναφέρονται εργασίες που συνδέονται με υφάσματα. Κατά τους βυζαντινούς χρόνους συνεχίστηκε η ενασχόληση των κατοίκων με τη βαφή, την ύφανση, τη ραφή και την πιθανή εμπορική συναλλαγή υφαντών, όπως δείχνουν οι ενδυμασίες των Γερακιτών δωρητών στις τοιχογραφίες των ναών του οικισμού και του κάστρου, αλλά και ευρήματα από τις πρόσφατες αναστηλωτικές εργασίες σε κτίρια του κάστρου, όπως ένα μεταλλικό χτένι όρθιου αργαλειού. Ως κειμήλια έχουν διασωθεί παλαιά κιλίμια μερικά από τα οποία φέρουν υφασμένες επιγραφές. Το παλαιότερο είναι από την Β' Ενετοκρατία με την επιγραφή «ΧΓΣ 1686» και δύο άλλα φέρουν τις επιγραφές «ΓΜ 1814» και «ΠΠ 1899».
Η υφαντική στον όρθιο αργαλειό αναπτύχθηκε στο Γεράκι τόσο ως οικιακή τέχνη για την κάλυψη αναγκών οικιακού εξοπλισμού της οικογένειας, όσο και ως εμπορική δραστηριότητα. Στις μέρες μας τα είδη υφαντών του όρθιου αργαλειού είναι το κιλίμι (τάπητας για μεγάλους χώρους), ο διάδρομος (μακρόστενος τάπητας), η πάντα (διακοσμητικό υφαντό τοίχου), το ταγάρι (μικρός σάκος ώμου), το πατάκι, οι μαξιλάρες και οι γυναικείες τσάντες και ζώνες.

TIMELESS WEAVING TRADITION

Geraki has been continuously inhabited since the Late Neolithic period (4400-3000 BC) until today. From ancient times there was an intense weaving activity. Evidence consists of the clay 'agnithes' (rocks used in the ancient weaving) of the vertical loom with weights, the tombstone of a young person and the built-in marble columns with the Edict of Diocletian in the temple of John Chrysostom, where works related to textiles are mentioned. During Byzantine times, the inhabitants continued to dye, weave, sew and possibly trade textiles, as shown by the clothing of the Gerakite donors in the frescoes of the temples of the settlement and the castle, as well as findings from the recent restoration works in castle buildings, such as a metal comb of the upright loom. Old kilims have been preserved as heirlooms, some of which bear woven inscriptions. The oldest is from the 2nd Venetian period with the inscription "XGS 1686" and two others bear the inscriptions "GM 1814" and "PP 1899".
Weaving on the upright loom developed in Geraki both as a domestic art to meet the family's household equipment needs, and as a commercial activity. Nowadays, the types of woven fabrics of the upright loom are the kilim (large area rug), the corridor (long narrow carpet), the panda (decorative wall cloth), the tagari (small shoulder bag), the mat, cushions and women's bags and belts.

Ο ΟΡΘΙΟΣ ΑΡΓΑΛΕΙΟΣ

Ο ξύλινος όρθιος ή ορθός αργαλειός τοποθετείται στο πιο φωτεινό δωμάτιο του σπιτιού και στερεώνεται στον ξύλινο σκελετό της στέγης ή σε σιδερένιες βάσεις. Αποτελείται από δύο κάθετα δοκάρια και δύο οριζόντια (αντιά), γύρω από τα οποία ιδιάζεται το στημόνι. Μικρές εγχαράξεις στο πάνω δοκάρι εξασφαλίζουν την σταθεροποίηση των στημονιών και το σταθερό πλάτος του κιλιμιού. Το τέντωμα των στημονιών επιτυγχάνεται με σιδερένιο μηχανισμό, ενώ παλαιότερα χρησιμοποιούνταν ξύλινες σφήνες. Για την ύφανση χρησιμοποιείται είναι ένα μικρό ξύλινο χτενάκι σχήματος Γ με σιδερένια καρφιά που προεξέχουν στην μία άκρη του, για να χτυπά το υφάδι προς τα κάτω. Ο εξοπλισμός κατασκευάζεται από ντόπιους Γερακίτες μαραγκούς και σιδεράδες.
Η ύφανση σε όρθιο αργαλειό έχει σημαντικά πλεονεκτήματα. Η υφάντρα είναι καθιστή κατά την διάρκεια της ύφανσης και τα μεγάλα υφαντά μπορούν να κατασκευαστούν ενιαία. Η τοποθέτηση των στημονιών είναι εύκολη γύρω από τα δύο οριζόντια δοκάρια, ενώ το ύφασμα έχει το διπλάσιο μέγεθος, αφού το στημόνι καλύπτει και τις δύο όψεις του αργαλειού.
Ο όρθιος αργαλειός απεικονίζεται για πρώτη φορά σε τοιχογραφία της Αιγύπτου πριν από 3500 χρόνια καθώς και σε μικρογραφίες βυζαντινών χειρόγραφων κωδίκων, όπως το Βιβλίο του Ιώβ του 14ου αιώνα της Βιβλιοθήκης του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων.

THE UPRIGHT LOOM

The wooden upright loom is placed in the lightest room of the house and fixed to the wooden frame of the roof or to iron bases. It consists of two vertical beams and two horizontal ('antia'), around which the warp is attached. Small notches in the upper beam ensure the stabilization of the warps and the constant width of the kilim. The stretching of the warps is achieved with an iron mechanism, while in the past wooden wedges were used. A small C-shaped wooden comb is used for weaving, having iron nails protruding from one end, to beat the weft downwards. The equipment is manufactured by local Gerakite carpenters and blacksmiths.
Weaving on a standing loom has significant advantages. The weaver is seated during weaving, large wefts can be made in one piece, the warps are easy to place around the two horizontal beams and the fabric is twice the size, since the warp covers both sides of the loom.
The upright loom is depicted for the first time in an Egyptian wall painting 3500 years ago, as well as in miniatures of Byzantine manuscript codices, such as the 14th century Book of Job in the Library of the Patriarchate of Jerusalem.

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΙΛΙΜΙΟΥ

Οι μεγαλύτερες σε ηλικία υφάντριες γνωρίζουν την επεξεργασία μαλλιού από πρόβατα (πλύσιμο, ξάσιμο, λανάρισμα, γνέσιμο και βαφή με φυτικά και χημικά χρώματα). Τα μάλλινα νήματα μαζεύονται σε κουβάρια με τη χρήση της ανέμης. Κατά την ύφανση μικρά τμήματά τους τυλίγονται διπλά (διπλοζεύγαρο) σε μικρή δέσμη, το τσουκλάκι, για να περνούν εύκολα με το χέρι ανάμεσα από το στημόνι.
Η δημιουργία του κιλιμιού ξεκινά με το ίδιασμα, όπου το βαμβακερό στημόνι τυλίγεται κάθετα γύρω από τα δύο οριζόντια ξύλινα στοιχεία του αργαλειού. Με ένα καλάμι γίνεται το σταύρωμα για το σταθερό άνοιγμα των στημονιών που διευκολύνει το πέρασμα του υφαδιού. Τα πολύπλοκα και πολύχρωμα σχέδια του κιλιμιού σχηματίζονται περνώντας το βαμμένο μάλλινο νήμα (υφάδι) εναλλάξ ανάμεσα στα στημόνια και κατόπιν, με ένα μικρό ξύλινο χτένι, χτυπιέται προς τα κάτω, ώστε να γίνει κρουστό. Το υφάδι περνά μόνο από όσα στημόνια χρειάζεται για την εκτέλεση του σχεδίου (μη συνεχόμενο υφάδι), επιτρέποντας την κάθετη ύφανση ενός χρώματος σε ορισμένο χώρο (μέθοδος της ταπισερί). Τα μη συνεχόμενα υφάδια, που σχηματίζουν το πολύχρωμο σχέδιο του κιλιμιού, δεν συνδέονται μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να σχηματίζονται μικρές σχισμές ανάμεσα τους. Αυτή η μέθοδος ύφανσης του κιλιμιού ονομάζεται «ταπισερί με σχισμή».

ART AND TECHNIQUE OF THE KILIM RUG

Older women weavers know how to process sheep's wool (washing, carding, carding, carding and dyeing with vegetable and chemical dyes). The woolen threads are gathered into skeins using the spinning wheel. During weaving, small sections of them are wound twice (double-pair) in a small bundle, the tsouklaki, so they can be easily passed by hand between the warp.
The creation of the kilim begins with the 'idiasma', where the undyed cotton warp is wound vertically around the two horizontal wooden elements of the loom.
The crossing is done with a reed, for the stable opening of the warps, which facilitates the passage of the weft. The intricate and colorful patterns of the kilim are formed by passing the dyed wool thread (weft) alternately between the warps and then, using a small wooden comb, the weft is beaten downwards to make the kilim dense. The weft passes through only as many warps as it needs to carry out the design (non-continuous weft), allowing a color to be woven vertically in a given space (tapestry method). The non-continuous wefts, which form the colorful pattern of the kilim, are not connected to each other, resulting in small gaps between them. This method of kilim weaving is called 'slit tapestry'.

ΧΡΩΜΑΤΑ

Στα παλαιά κιλίμια τα νήματα ήταν βαμμένα με φυτικές βαφές από φυτά του Πάρνωνα όπως ο μέλεγος για το μαύρο χρώμα, η φλούδα του καρυδιού για το καφέ και άλλα που γνωρίζουν οι ηλικιωμένες υφάντρες. Τον 20ο αιώνα άρχισαν να χρησιμοποιούνται και χημικές βαφές που πωλούνταν σε κατάστημα του Γερακίου. Σήμερα, τα νήματα αγοράζονται κυρίως βαμμένα.

COLORS

In the old kilims, the threads were dyed with vegetable dyes from plants of Mount Parnon, such as melegos for the black color, walnut skin for the brown, and other, that old weavers know. In the 20th century, chemical dyes that were sold in a store in Geraki also began to be used. Today the threads are mostly bought dyed.

ΑΪΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

«Η υφαντική τέχνη για τη δημιουργία κιλιμιών στον όρθιο αργαλειό στο Γεράκι Λακωνίας» εγγράφηκε στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΑΠΚ) το 2019, πετυχαίνοντας μια σημαντική εξέλιξη για την υφαντική του Γερακίου. Η εγγραφή θεωρείται ότι θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση των νέων του Γερακίου στη λήψη αναγκαίων μέτρων για να διασφαλιστεί η συνέχεια της παράδοσης αυτής από γενιά σε γενιά και στην ανάδειξη και προβολή της σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Σημαντική βοήθεια για την εγγραφή στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς προσέφερε ο Γερακίτης, ειδικός σε θέματα πολιτιστικής διαχείρισης υπάλληλος ΥΠΠΟΑ, Νικόλαος Γιάννες, συντάκτης του δελτίου και του φακέλου εγγραφής, και η τότε αντιδήμαρχος Γερονθρών Νίκη Χρήστου - Μιχαλούτσου.

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE

"The weaving art of creating kilims on the upright loom in Geraki of Laconia" was inscribed in the Greek National Intangible Cultural Heritage (ICH) Index in 2019, which is an important development for the weaving of Geraki. The inscription is considered to contribute to the awareness of the youth of Geraki to the taking of necessary measures to ensure the continuity of this tradition from generation to generation and to its promotion at local, national and international level.
Significant help for the inscription in the ICH Index was offered by Gerakite Nikolaos Giannes, employee of the Greek Ministry of Culture and Sports, expert in matters of cultural management, editor of the bulletin and the inscription dossier, and Niki Christou - Michaloutsou, deputy mayor of Geronthron by that time.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Από το 2021, με πρωτοβουλία και ενέργειες του Πολιτιστικού Συλλόγου Γερονθρών, με τη χρηματοδότηση της Περιφέρειας Πελοποννήσου, την υποστήριξη του Δήμου Ευρώτα που διαθέτει τον χώρο και σε συνεργασία με τον Αναπτυξιακό Οργανισμό Πάρνωνα Α.Ε. Α.Ο.Τ.Α., λειτουργεί πειραματική "Δομή διδασκαλίας της υφαντικής τέχνης" στο Γεράκι Λακωνίας. Η Δομή στοχεύει στη διαφύλαξη της παράδοσης και στη διαιώνιση της τέχνης των γερακίτικων υφαντών, δημιουργώντας το έναυσμα για τη συστηματική αναβίωση της υφαντικής και τη μετάδοση της τέχνης σε νέους ανθρώπους, αλλά και για άλλες δράσεις όπως η δημιουργία μουσείου υφαντικής και η καταγραφή-τεκμηρίωση της υφαντικής παράδοσης του Γερακίου.
Η προσπάθεια ξεκίνησε με την κατασκευή του απαραίτητου εξοπλισμού από Γερακίτες ξυλουργούς και σιδεράδες (αργαλειοί, χτένια κ.ά.) και την αγορά νημάτων. Τα μαθήματα πραγματοποιούνται από έμπειρες υφάντρες του Γερακίου.
Η Δομή συμμετέχει σε δράσεις και συνεργασίες με σκοπό την ανάδειξη και την προώθηση της υφαντικής τέχνης του Γερακίου και των εργασιών της Δομής, καθώς και την ανταλλαγή καλών πρακτικών.

EXPERIMENTAL STRUCTURE OF TEACHING THE WEAVING ART

Since 2021, at the initiative and the actions of the Cultural Society of Geronthron, with the funding of the Region of Peloponnese, the support of Municipality of Evrotas -who provides the working space- and the cooperation of the Development Organization of Parnonas S.A. AOTA, an experimental 'Structure for teaching the weaving art' is operating in Geraki. The Structure aims at preserving the tradition and perpetuating the art of Geraki kilims and textiles and creating the trigger for the systematic revival of weaving, the transmission of the art to young people, as well as other actions such as the creation of a weaving museum and the recording-documentation of the weaving tradition of Geraki. The effort began with the construction of the necessary equipment by Gerakite carpenters and blacksmiths (looms, combs, etc.) and the purchase of threads. The classes are held by experienced weavers of Geraki.
The Structure participates in actions and collaborations aiming at highlighting and promoting the weaving art of Geraki and the work of the Structure, as well as the exchange of good practices.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	Δήμος Ευρώτα	Πάρνωνας α.ε. Αναπτυξιακός οργανισμός Ο.Τ.Α.
Region of Peloponnese **www.ppel.gov.gr**	Municipality of Evrotas **www.evrotas.gov.gr**	Parnonas S.A. AOTA **www.parnonas.gr**

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ | SUPPORT

Πολιτιστικός Σύλλογος Γερονθρών | Cultural Society of Geronthron >> **politistikosgeron.blogspot.com**
Υφαντική τέχνη - Χρυσούλα Σταματοπούλου | Weaving art - Chrysoula Stamatopoulou >> **ifantagerakiou.blogspot.com**
Υφαντική τέχνη - Χρυσαφία Σίνη | Weaving art - Chrysafia Sini
Υφαντά του κόσμου - Νικόλαος Γιάννες | Textiles of the world - Nikolaos Giannes >> **ifenokilimi.blogspot.com**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ | BIBLIOGRAPHY

Δελτίο Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Η υφαντική τέχνη για τη δημιουργία κιλιμιών στον όρθιο αργαλειό στο Γεράκι Λακωνίας, 2019 | Intangible Cultural Heritage Item Bulletin: The weaving art of creating kilims on the upright loom in Geraki, Laconia, 2019 >> **ayla.culture.gr/yfantiki-texni-geraki-lakwnias**